

O Karolinum.

Dr. Karel Novák (Praha).

Provedení § 3 zákona č. 135/1920 Sb. z. a n. ohledně Karolina obrátilo zase jednou pozornost na tuto budovu, původní sídlo Karlovy university. Karolinum jest zapsáno ve vložce č. 159 desk zemských u krajského soudu civilního v Praze. Nadpis vložky zní (česky a německy): »C. k. budova univerzitní, zvaná »Karolin« (!) č. p. 541 na St. městě Pražském.« Na listu A I. jest zapsána st. p. 660: »budova univerzitní Carolinum«. V nadpisu vložky jest v českém i německém znění uveden název »Karolin«, který nyní jest naprosto neobvyklý, ačkoliv na listu A I. jest již správně (ovšem pravděpodobně podle pravopisu ve znění latinském) uvedeno »Carolinum«.

Zajímavý jest list B. Jako první zápis na tomto listu jest přenesený zápis ze starých pozemkových knih, který byl pořízen při zakládání nových pozemkových knih podle nynějšího knihovního zákona. Zápis tento zní: »*Sine praesentato. Auf Grund des im Instrumentenbuche Tom. 2. lit. A 1, eingetragenen Stiftsbriefes dtto 1366, dem der dortselbst lit. A 2 p. v. eingetragenen Schenkungsurkunde dtto 1383 und der im Instrumentenbuche Tom. 1044 lit. E 12 eingetragenen Kundmachung des k. k. Landrechtes im Königreiche Böhmen vom 20. September 1820 N. E. 22503 wird das Eigenthumsrecht für die Karl-Ferdinandeische Universität zu Prag einverleibt*«. Odkaz na rok 1366 a 1383 bude jistě nejstarším odkazem na právní jednání, které bylo základem vkladu práva vlastnického v zemských deskách a dosud platné.

Jméno university bylo pak změněno po rozdělení pražské university, podle zápisu pořadové číslo 2, tímto zněním: »*Präs. 27. Jänner 1885, No. 3595. Auf Grund der ämtlichen Urkunde dtto Prag am 7. Dezember 1884 wird das Eigenthumsrecht für a) die k. k. deutsche Karl-Ferdinands-Universität zur Hälfte, b) die k. k. böhmische Karl-Ferdinands-Universität zur Hälfte einverleibt*«.

Od té doby zápisy zůstaly beze změny, přesto, že státoprávní poměry se převratem změnily, a přesto, že byl vydán t. zv. zákon Marešův o poměrech pražských universit. Teprve změnu znamená zápis pod pol. 3: »*P. 13. února 1934, č. d. 2464 dz. Podle žádosti akademického senátu university Karlovy z 13. února 1934, č. j. 1543-D-2/1-1933/34 a zákona ze dne 19. února 1920, č. 135 Sb. z. a n., § 1, 3: vkládá se vlastnické právo pro Karlovu universitu na polovici*«, a pod pol. 4: »*poznámává se, že dřívější znění c. k. česká Karlo-Ferdinandova universita slove nyní »Universita Karlova*«. Na věčné časy pak bude viděti z knih stanovisko Německé university v Praze ze zápisů pod pol. 5, kde jest poznamenána stížnost proti vkladu práva vlastnického pro »Universitu Karlovu« a z položky 6. kde jest poznamenáno zamítnutí stížnosti této vrchním soudem v Praze. A tu nelze nevzpomenouti i se stanoviska našeho této události, která vzrušila celou naši akademickou veřejnost.

Stala se zdánlivě obyčejná věc. Akademický senát Karlovy university se usnesl, aby byl proveden § 3 zákona č. 135/1920 Sb. z. a n. a aby bylo ve vložce č. 159 desk zemských vloženo právo vlastnické na polovici domu čp. 541 na Starém Městě Pražském, dosud připsané z polovice Německé universitě Karlo-Ferdinandově v Praze, pro universitu Karlovu. Krajský soud civilní v Praze tento zápis povolil a právo vlastnické bylo zapísáno. Jenže dům čp. 541-I. v Praze jest právě Karolinum, prvotní to budova Karlovy university. To vyvolalo německý odpor a rektor Domin, který byl iniciátorem této žádosti, ocítl se rázem ve středu palby. Jeho návrh, aby byl proveden § 3

zákona Marešova, když byl proveden i § 8 téhož zákona, byl pak kritisován slovy, jakými rektor university málokdy bývá obdařen.

Je-li se čemu diviti, pak tomu, že po dobu 14 let nenašel se čas, aby bylo vlastnické právo na Karolinum vtěleno universitě Karlově. Že J. M. Dr. Domin se k tomu odhodlal, jest jeho zásluhou, ačkoliv jedná se jen o vykonání zákona. Avšak výkon jeho § 3 o Karolinu byl velice delikátní politickou otázkou. A přece na Karolinu jest pyšný název »*Lex civium dux*« a jest ironií osudu, že nikoliv na části, které užívala universita česká. Nynější Karolinum jest budova značně sešlá a zvláště místnosti určené dříve české právnické fakultě nejsou nijak reprezentací. Avšak Karolinum bylo vždy právem jako budova původní Karlovy koleje »*Collegium Carolinum*«, založené Otcem vlasti 1366 symbolem university Karlovy, nejstarší to university ve střední Evropě. V Karolinu byla ztělesněna celá universita národa českého, i když budova ta daleko nestačila nejen fakultám všem, nýbrž ani ne fakultě právnické. V Karolinu však byla udržována tradice celé nedělené university, tam byla a jest slavnostní aula, kde byli instalováni rektoři universitní a kde byli promováni doktoři university. Proto ačkoliv jsme vítali s radostí stavbu nové právnické fakulty, loučili jsme se se střídavými pocity s Karolinem. Také otevření nové budovy právnické fakulty Karlovy university stalo se bez jakýchkoliv okázalostí, jako by universita těžce se loučila se staletým svým sídlem.

Karolinum celé však patří universitě Karlově, jest jejím vlastnictvím duchovým, spjato s universitou staletým poutem a proto »*Lex Mareš*« právem prohlásil, že Karolinum jest neděleným vlastnictvím Karlovy university. Rektor Dr. Domin vykonává příkaz zákona, jednal v souhlase s morálním oprávněním a právem university, jejíž jest hlavou.

Přáli bychom si, aby mohl býti vykonán i další obsah § 3 zákona Marešova, aby se pro právnickou fakultu německé university našly brzy náhradní místnosti a aby dále myšlenka J. M. Dr. Domina byla provedena: aby Karolinum bylo *důstojně renovováno* a aby v něm byly umístěny ústřední úřady universitní. Pro ně Karolinum po renovaci bude zcela vhodné a bude při tom ve středu hlavního města zachována aula i budova, ve které minulost bude si podávati ruku s budoucností. *Karolinum jest a zůstane srdcem staroslavné university Karlovy.*

A konečně budiž nám dovoleno vysloviti ještě jedno přání: Nyní, když Universita Karlova jest jedinou vlastnící Karolina, měla by se žádati i oprava zápisu v nadpisu vložky zemských desk. Neboť dům čp. 541 na St. městě Pražském není »*C. k. budova universitní zvaná »Karolin*«, a tím méně není nyní vhodný německý název budovy, nýbrž pouze »*Universitní budova Karolinum*.« Věc by se zpravila pouhou žádostí Akademického senátu Karlovy university.

Ale i ostatní nemovitý majetek dřívější university Karlo-Ferdinandovy v Praze a zapsaný v zemských deskách jest stále označen historickým názvem rozdělených universit, ačkoliv již obě university mají v Československé republice svoje vlastní názvy. Věc by se dala rovněž na základě zákona Marešova opravití pouhou žádostí.*)

PRO NÁRODNÍ SBÍRKU NA OBNOVENÍ KAROLINA! Za čtrnáct let oslaví Karlova universita šestisté výročí svého trvání. Založil ji, jak známo, Karel IV., blahé paměti, pro věrné obyvatele království Českého zakládací listinou ze dne 7. dubna 1348, opatřiv ji svou zlatou bulou. Dekretem kutnohorským krále Václava, syna Otce vlasti, ze dne 18. ledna 1409, stalo se učení pražské ústavem ryze českým a v říjnu téhož roku zvolen prvním rektorem podle nového řádu mistr Jan Hus v uznání zásluh, jež si získal o vítězství českého živilu. Němci odešli z pražské university a tato stala se jen učilištěm českým, národním.

Karolinum, vzácný klenot středověkého umění a kolébka naší kultury, bylo darováno koleji Karlově králem Václavem v r. 1383. K tomuto starobylému domu s překrásným gotickým arkýřem proti Stavovskému divadlu poutají se mnohé vzpomínky českému srdci velmi drahé. V domě tom žili a učili mistři velké koleje, mezi nimi Jan Hus, Křišťan z Prachatic, Petr z Mladoňovic, Jesenius, Kampanus, jichž jmen nelze vzpomenouti bez pýchy, ale také ne bez pohnutí.

Také v husitských válkách reprezentovala Velká kolej v Karolinu celou universitu. V jejích dějinách zrači se osud celého národa, jeho sláva, utrpení i ponižení. V její slavnostní síni, zvané velkou aulou, konal i mistr Jan Hus slavné disputace, v ní shromažďovaly se od r. 1421 až do času krále Vladislava a Ludvíka mnohé sněmy a sjezdy, zvláště o otázkách náboženských strany podoboji. Také r. 1547, v revolučním ruchu proti Ferdinandovi I. a později, zvláště r. 1611 a 1618, konaly se tu důležité porady husitských stavů.

V prvních letech samostatného života našeho osvobozeného státu vydalo naše Národní shromáždění zákon, jímž zamýšlelo vrátiti universitě Karlově některá nejvýznamnější práva, průběhem doby a nepřízní politické situace ztracená. Je to zákon z 19. února 1920, č. 135, jímž se prohlašuje universita Karlova pokračovatelkou starobylého učení Karlova a Karolinum, v němž ztělesněna žije významná a slavná minulost vysokého učení Karlova, se přiznává do výhradního vlastnictví universitě Karlově.

Převod vlastnického práva ve smyslu řečeného zákona byl již proveden a námítky a stížnost německé university byly vrchním soudem zamítnuty, takže usnesení krajského soudu a nový vklad v zemských deskách nabyl moci práva.

Akademický senát schválil jednomyslně můj návrh, aby památná budova Karolina byla povznesena z dnešní ubohosti k nové slávě již proto, že s ní jsou tak úzce spjatý děje utrpení, bojů, vítězství a slávy českého národa i osudy hlavního města Prahy, srdce Čech. Karolinum jest nyní zpustlé a sešlé a jeho stav je hanbou naší kultury i celého státu. Proto má býti provedena rozsáhlá restaurace s ohledem na vzácné památky středověké architektury a budova vrácena původnímu účelu. Má se státi opět sídlem ústředních úřadů universitních, má hostiti ve svých prostorech universitní museum a archiv Karlovy university, v němž jsou uloženy drahocenné památky jedinečné ceny, má poskytnouti i reprezentační místnosti našemu studentstvu.

*) Štočky pohledu na Velkou aulu Karolina a typický nápis na jeho okně byly zapůjčeny laskavostí Tiskařského závodu »Politika« v Praze a redakce vyslovuje za to díky.